

DOCENTEN HANDLEIDING

Deze docentenhandleiding is onderdeel van het educatieve project 'Denken over Dieren'
© 2010 Dierenbescherming

Samenstelling:

Daniël van Middelkoop en Mirjam Nagel
Alice O – educatie in wereldperspectief

Technische realisatie en vormgeving website en docentenhandleiding:
Bitfactory

Informatie:

Linda Bakker, Dierenbescherming: l.bakker@dierenbescherming.nl / 088 8113000
Daniël van Middelkoop, Alice O: d.vanmiddelkoop@aliceo.nl / 020 6204815

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Denken over Dieren.....	4
<i>De website</i>	4
<i>Benodigdheden</i>	5
<i>Moeite met lezen?</i>	5
<i>De dilemma's</i>	5
<i>Debat in de klas en extra's</i>	5
Praktische informatie.....	6
<i>Doelgroepen en vakken</i>	6
<i>Leerdoelen</i>	6
<i>Tijdsbesteding</i>	6
De vragenlijst en het dierenpaspoort.....	7
De dilemma's.....	10
<i>Dilemma 1 - Jacht</i>	10
<i>Dilemma 2 - Transport</i>	10
<i>Dilemma 3 - Consumptie</i>	10
<i>Dilemma 4 - Huisdieren</i>	11
<i>Dilemma 5 - Modehonden</i>	11
<i>Dilemma 6 - Proefdieren</i>	11
Resultaten van de leerlingen.....	12
Werkvormen voor de afsluitende les.....	13
<i>Debat/discussie</i>	13
<i>Presentaties</i>	15
Extra's.....	15

Denken over Dieren

Dieren zijn overal om ons heen. Sommigen dieren vertroetelen we, andere eten we op. We gebruiken dieren voor onderzoek en voor ons vermaak. Maar hoe komt het dat we sommige huisdieren als volwaardig gezinslid beschouwen en tegelijkertijd onverschillig blijven als er een varkenskarbonade op ons bord ligt? Hoe denken jongeren over hun relatie met dieren? Staat de mens boven de dieren? Hebben dieren ook rechten? En hebben mensen ook plichten richting dieren?

Om leerlingen in de onderbouw van het VMBO bewust te maken van dierenwelzijn en dilemma's ten aanzien van dierenwelzijn, heeft de Dierenbescherming in samenwerking met Alice O en Bitfactory het lesprogramma *Denken over Dieren* ontwikkeld. Op de website www.denkenoverdieren.nl kunnen uw leerlingen aan de slag met verschillende dilemma's rond dierenwelzijn. Tijdens het doorlopen van de dilemma's denken de leerlingen na over hun relatie met dieren. Welke plek nemen dieren in onze samenleving in? En wat vinden ze daarvan?

De dilemma's zijn realistisch, sluiten aan bij de belevingswereld van uw leerlingen en behandelen zes belangrijke actuele maatschappelijke thematieken die op een aantrekkelijke en uitdagende wijze worden gepresenteerd. In de dilemma's wordt veel gebruik gemaakt van visueel materiaal: foto's en filmpjes illustreren het dilemma en adviseurs staan de leerling met videoboodschappen bij in het maken van een keuze.

In de voor u liggende docentenhandleiding gaan we in op het gebruik van dit lesprogramma. U vindt informatie over de website, de verschillende dilemma's, tijdsbesteding, doelgroepen en leerdoelen. Ook vindt u in deze handleiding materiaal om rond dierenwelzijn een afsluitend debat in de klas te organiseren en zijn er extra opdrachten, spellen en handelingsperspectieven voor snelle en/of gemotiveerde leerlingen te vinden.

De website

In dit lesprogramma neemt de website www.denkenoverdieren.nl een centrale plaats in. Op de website voeren de leerlingen het grootste deel van de activiteiten uit. Ze ontdekken hoe ze over dieren denken aan de hand van verschillende dilemma's en vinden mogelijkheden om zich verder te verdiepen in onderwerpen rond dierenwelzijn. Als docent kunt u op de website de resultaten van de leerlingen inzien, en alle bij het lesmateriaal benodigde documenten, waaronder deze docentenhandleiding, downloaden.

De volgende onderdelen zijn op de website te vinden:

- De vragenlijst waarmee de leerlingen bepalen welk dierenpaspoort het beste bij ze past.
- Zes dilemma's rond dierenwelzijn waarmee de leerlingen online aan de slag gaan, met een uitleg van relatief ingewikkelde begrippen en termen die betrekking hebben op dierenwelzijn.
- Verdiepende opdrachten voor snelle leerlingen, leuke tips en weetjes rond dierenwelzijn.
- Docentengedeelte, alleen voor u toegankelijk, met de resultaten van de leerlingen in handige grafieken, en de docentenhandleiding.

U kunt met uw leerlingen kosteloos gebruik maken van de website. Er is alleen een eenvoudige registratie nodig. Na registratie kan elke leerling met zijn of haar eigen gebruikersnaam en wachtwoord inloggen en verder gaan bij het dilemma waar hij of zij de vorige keer gebleven was.

Zorgt u ervoor dat u zich registreert voordat de leerlingen dat doen. U kunt dan aangeven aan welke klas u lesgeeft, en op welke school u dat doet.

Er wordt vervolgens automatisch een code voor de klas aangemaakt. Zorgt u ervoor dat uw leerlingen bij registratie deze code invoeren. Wanneer zij dit doen worden ze automatisch aan hun klas gekoppeld, en kunt u als docent de voortgang van de leerlingen volgen.

Benodigheden

Wanneer u aan de slag gaat met de online dilemma's heeft u het volgende nodig:

- Internetverbinding
- Pc's voor leerlingen
- Geluid bij de pc's
- Adobe Flash Player

Om de dilemma's optimaal te benutten, is geluid voor bij de filmpjes noodzakelijk. Doet het geluid het niet? Kijkt u dan eerst onder Volume (in Windows meestal te vinden onder bureau-accessoires) of het geluid niet laag of op mute staat. Is dat niet het geval, dan moet u wellicht met de systeembeheerder contact opnemen.

Daarnaast is voor het afspelen van de filmpjes Adobe Flash Player nodig. Dit moet al op de PC's geïnstalleerd zijn, voordat de leerlingen met het materiaal aan de slag gaan.

We raden aan om zelf op de PC's waarop de leerlingen aan de slag gaan enkele dilemma's te testen, zodat u tijdens de les niet voor onaangename verrassingen komt te staan.

Moeite met lezen?

Heeft u in uw klas leerlingen die dyslectisch zijn, of moeite hebben met lezen? Speciaal voor deze leerlingen zijn vrijwel alle teksten ingesproken. Leerlingen met leesmoelijkheden kunnen klikken op het luidspreker icoon om de geluidsfragmenten te horen.

De dilemma's

In totaal biedt de website zes dierenwelzijnsdilemma's aan. Binnen elk dilemma moeten de leerlingen enkele moeilijke keuzes maken. Hieruit blijkt welke opvattingen ze koesteren over dieren. Op basis van de keuzes die de leerlingen maken, ontvangen ze een 'dierenpaspoort'.

De onderwerpen bevatten soms moeilijke begrippen of terminologie. Deze woorden zijn herkenbaar in de tekst: ze zijn vetgedrukt of hebben een andere kleur. Wie met de muis over deze woorden heen gaat ziet automatisch de uitleg verschijnen.

In de dilemma's is veel gebruik gemaakt van filmpjes en audiofragmenten. Verder is er veel gebruik gemaakt van korte fragmenten van filmpjes van diverse bronnen, passend bij het op dat moment voorliggende dilemma.

Debat in de klas en extra's

Nadat de leerlingen online de cases hebben doorlopen, volgt een terugkoppeling in de les. Op basis van de antwoorden op de cases komen de uiteindelijke profielen ter beschikking van de docent. Deze profielen vormen de basis van een afsluitend debat in de les. De dilemma's met betrekking tot dierenwelzijn en bestaande spanningen met andere belangen, bijvoorbeeld economische, worden duidelijk. Door hierover met elkaar in discussie te gaan, komen de leerlingen erachter dat er vele verschillende benaderingen en stellingnamen zijn.

Jongeren die na het volgen van de lessen een concrete bijdrage willen leveren aan dierenwelzijn krijgen hier via de website verschillende handelingsperspectieven voor aangeboden.

Praktische informatie

Doelgroepen en vakken

Het online lesprogramma is specifiek ontwikkeld voor de onderbouw van het vmbo. Het is geschikt voor gebruik in de vakken maatschappijleer, biologie en verzorging: vakoverstijgend of binnen uw eigen lessen. Het programma is ook geschikt vanuit de invalshoek burgerschapsvorming.

Leerdoelen

Na het afronden van de lessen Denken over Dieren kan de leerling:

- Een beeld schetsen van hoe we in Nederland met dieren omgaan.
- Basiskennis rond de zes behandelde thema's actief gebruiken.
- Een thema of dilemma vanuit verschillende invalshoeken bekijken.
- De eigen houding rond dierenwelzijn op genuanceerde wijze toelichten.
- Op basis van informatie uit de dilemma's een afweging maken om het eigen standpunt al dan niet aan te passen.
- Reflecteren of de eigen houding rond dierenwelzijn overeenkomt met het eigen gedrag in de dagelijkse praktijk.
- Een gebalanceerde afweging maken om dit gedrag al dan niet aan te passen.
- Met andere leerlingen debatteren over elkaars standpunten rond dierenwelzijn.
- De eigen houding rond dierenwelzijn op overtuigende wijze aan andere leerlingen presenteren.

Tijdsbesteding

De totale duur van Denken over Dieren bedraagt in principe drie lesuren. De leerlingen doorlopen dan vier van de zes aangeboden dilemma's. U kunt de leerlingen zelf de dilemma's laten kiezen, of ze gericht opdracht geven een aantal door u uitgekozen dilemma's door te lopen.

Het gaat hier uiteraard om een indicatie. U kunt er voor kiezen om sommige onderdelen beknopter uit te voeren, weg te laten of juist uitgebreider te behandelen.

Een indeling van de drie lessen kan er als volgt uitzien:

Les 1. Introductie en oriëntatie op het thema, aanmaken profiel op de website, invullen vragenlijst en vaststellen dierenpaspoort, begin maken met uitwerking dilemma's.

Les 2. Verder doorlopen van vier van de zes dilemma's.

Les 3. Verwerken en bespreken van de resultaten in de klas, een afsluitend debat in de klas over de uitkomsten, of presentaties en discussie over het eigen dierenpaspoort.

Het is waarschijnlijk dat het tempo waarin de dilemma's worden doorlopen, verschilt per leerling. Snelle leerlingen kunt u met de extra's op de website aan de slag laten gaan.

Veel plezier met het materiaal!

De vragenlijst en het dierenpaspoort

Voordat de leerlingen aan de dilemma's zelf beginnen, vullen ze een korte vragenlijst in van tien vragen. Aan de hand van deze eenvoudige vragen wordt vastgesteld hoe zij over dieren en dierenwelzijn denken. Op basis van de antwoorden op de vragen krijgen de leerlingen een dierenpaspoort. Er zijn in totaal vier dierenpaspoorten.

De vier dierenpaspoorten

1. Heerser over de dieren

Mensen gebruiken dieren op allerlei verschillende manieren. Om te eten, om op te jagen, voor onderzoek, of voor hun hobby. Ze maken met elkaar afspraken over deze dieren. Mensen bepalen dus met elkaar wat er gebeurt met de dieren. Ze zijn de baas, of de heerser, over de dieren. Een voorbeeld daarvan is een wet over de eisen waar vlees aan moet voldoen om verkocht te kunnen worden. Maar het kan ook een afspraak zijn die iemand met de buurvrouw maakt om voor de kat te zorgen tijdens de vakantie. De mens bepaalt het leven van een dier. Maar de mens zal hierbij het dier niet expres pijn doen.

2. Hoeder van de dieren

Mensen moeten rekening houden met het welzijn van dieren. Ze moeten voor de dieren zorgen, en hebben een verantwoordelijkheid richting dieren. Dieren zijn geen gebruiksvoorwerp, maar hebben ook een eigen leven. We mogen dieren wel gebruiken, maar er moet wel goed voor ze gezorgd worden. Dieren mogen geslacht worden voor voeding, maar de dieren moeten wel een goed leven gehad hebben. Vee-industrie is dus 'not-done'. Wel goed is scharrelvles of eieren van een biologische boerderij.

3. Vriend van de dieren

Mensen moeten rekening met het welzijn van dieren houden. Voor het gebruik van het dier is de mens verplicht iets terug te doen. Mensen mogen best huisdieren hebben, maar moeten dan wel goed voor de dieren zorgen. Deze groep ziet dieren als vrienden. We kunnen een relatie aangaan met dieren. Maar, dieren zijn niet gelijk aan mensen. Als dieren bijvoorbeeld schadelijk zijn, mag je ze doden. Ongedierte zoals muizen of ratten bijvoorbeeld. Maar dan moet je dat natuurlijk wel op een diervriendelijke manier doen.

4. Gelijk aan de dieren

Dieren hebben dezelfde rechten als mensen. Dieren mogen dus nergens voor gebruikt worden waar mensen ook niet gebruikt voor zouden worden. Mensen zijn verplicht om goed te zorgen voor dieren. Dieren hebben ook gevoel, en ze moeten een waardig bestaan kunnen leiden. Wilde dieren mogen dus niet opgesloten worden, en dieren mogen niet voor vleesconsumptie gefokt of gehouden worden.

Elk paspoort staat voor een profiel van een groep mensen die op een bepaalde manier denken over dierenwelzijn. De indeling in deze profielen is (losjes) gebaseerd op een onderzoek van het Athena Instituut van de Vrije Universiteit in Amsterdam¹ naar het denken over de eigen waarde van dieren in Nederland.

Het dierenpaspoort dat de leerlingen na het voltooien van de vragenlijst ontvangen is een voorlopige. De mening van de leerlingen over dierenwelzijn kan veranderen op basis van de dilemma's. Wanneer de keuzes die ze in een dilemma maken niet overeen komen met hun oorspronkelijke dierenpaspoort, krijgen ze de mogelijkheid van paspoort te wisselen. Kreeg een leerling bijvoorbeeld na de vragenlijst het paspoort 'heerser over de dieren', maar blijkt uit een dilemma dat hij of zij beter past bij het paspoort 'hoeder van de dieren'? Dan krijgt hij of zij na het voltooien de mogelijkheid om van paspoort te ruilen.

Leerlingen kunnen hun dierenpaspoorten uitprinten of naar zichzelf mailen. De paspoorten vormen de basis voor het debat of de presentaties in de werkvormen voor de afsluitende les.

¹ Denken over de EIGEN WAARDE van dieren in Nederland / Tjard de Cock. - Athena Instituut, Vrije Universiteit Amsterdam

De dilemma's

In totaal worden er op de website zes dilemma's rond dierenwelzijn aangeboden. Binnen elk dilemma moeten de leerlingen enkele moeilijke keuzes maken. Hieruit blijkt hoe zij tegenover dieren staan. Op basis van de keuzes die de leerlingen maken ontvangen ze een dierenpaspoort.

Dilemma 1 - Jacht

Per jaar worden er in Nederland 2,5 miljoen dieren afgeschoten. Al dan niet legaal, al dan niet nodig voor handhaving van het natuurlijk evenwicht, al dan niet voor plezier of nut. Is jacht nodig, nuttig of wenselijk? Wie hebben er belangen bij het stoppen of doorgaan van de jacht in Nederland?

De leerling kruipt in dit dilemma in de rol van minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De leerling moet de uiteindelijke beslissing nemen over een nieuwe wet op de jacht en krijgt informatie van verschillende belangengroepen, die allemaal uitleggen wat volgens hen besloten moet worden. Wat beslist de leerling? Mag er gejaagd worden en hoeveel? Welke andere manieren van het 'reguleren van de natuur' zijn er? Of moet je dat helemaal niet doen en de natuur haar eigen gang laten gaan?

Dilemma 2 – Transport

5,5 miljoen dieren worden jaarlijks Nederland in- en uitgevoerd (pluimvee is daarin nog niet eens meegerekend). Is het niet beter om de dieren op eigen bodem te houden? Wat brengen deze transportstromen aan voor- en nadelen met zich mee? En wat doet transport over lange afstand met het welzijn van het dier dat vervoerd wordt?

De leerling is inkoper bij een supermarkt. Hij of zij moet een keuze maken over welk vlees er in de supermarkt verkocht wordt. Waar ligt de grens tussen opbrengst en dierenwelzijn? Kies je voor vlees waarin gebruik gemaakt is van massatransport? Welke alternatieven zijn er? Kun je ook voor lokaal of nationaal geproduceerd vlees kiezen? Welke gevolgen heeft dat voor de prijs?

Dilemma 3 – Consumptie

Nederlanders eten veel vlees. 1,4 miljard kilo vlees per jaar. Maar wat eet je eigenlijk, als je bijvoorbeeld een hamburger bestelt? Waar komt dat vlees vandaan, welke weg legt het af en hoe is het dier omgebracht? Welk deel van welk dier ben je aan het eten?

In dit dilemma gaan we uit van de persoonlijke keuzes van de leerling. Ze leven zich dus niet in een bepaalde rol in, maar zijn zichzelf. Eten ze vlees? Wat weten ze daarvan? Ze worden op verschillende manieren geconfronteerd met de 'achtergrond' van hun vlees. Waar komt het vandaan, onder welke omstandigheden hebben deze beesten geleefd? Nadelen van een

overmatige vleesconsumptie worden belicht, maar ook het belang van vleesconsumptie voor een gebalanceerd dieet. De keuze is aan de leerling.

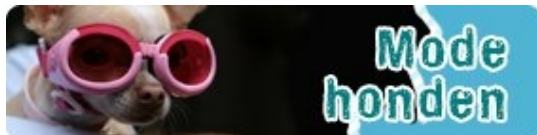
Dilemma 4 – Huisdieren

Heel veel Nederlanders hebben een huisdier. Maar wat komt er kijken bij de aanschaf van een huisdier? Hoe moet je zo'n dier verzorgen, en hoe moet dat als je op vakantie gaat?

In dit dilemma ontdekken de leerlingen waar de dieren in de dierenwinkel vandaan komen en wat er komt kijken bij de verzorging van een huisdier. De verzorging van de dieren komt aan bod, eventuele problemen wanneer je op vakantie gaat en ook praktische aspecten als de kosten worden niet vergeten. Maar uiteraard is er ook aandacht voor de positieve kanten van huisdieren.

Dilemma 5 – Modehonden

Er bestaan veel verschillende hondenrassen: pitbulls, cocker spaniëls, golden retrievers. Mooie dieren, die hun eigenaren vaak veel plezier geven. Maar sommige honden worden erg ver doorgefokt; chihuahua's die in een theekopje passen. Of honden waarvan de schedel te klein is voor de hersenen, waardoor ze constant in pijn leven. Waar ligt de grens van het (door)fokken van honden?

De leerling krijgt in dit dilemma een aantal voorbeelden voorgelegd, waarbij hij of zij moet kiezen wat in zo'n situatie de beste handelswijze is. Zou je wel of niet een doorgefokte modehond nemen, wanneer je beste vriend of vriendin er één heeft? En wat vind je van een 'patio-koe', die zover is doorgefokt dat ze klein genoeg is om op je terras te houden?

Dilemma 6 – Proefdieren

Dieren worden al jarenlang gebruikt voor onderzoek. Of het nu gaat om make-up of een nieuw medicijn, het moet eerst op dieren uitgeprobeerd worden voordat mensen het gaan gebruiken. Heeft dit eigenlijk wel zin, lijken mens en dier zoveel op elkaar? En waar leg je de grens?

Bij dit dilemma kruipt de leerling in de huid van een onderzoeker die zich bezighoudt met dierproeven. Vind je dierproeven noodzakelijk, of kies je voor een alternatief? En wat doet de leerling als hij of zij met protesten tegen dierproeven wordt geconfronteerd? In het tweede deel van dit dilemma wordt de rol van de leerling omgedraaid, en bekijkt hij of zij dierproeven vanuit het eigen perspectief, als consument. Zijn dierproeven noodzakelijk, en wanneer wel of niet? Welke alternatieven zijn er?

Resultaten van de leerlingen

Wanneer u als docent bent ingelogd op de website, ziet u in het menu de optie 'Statistieken'. Hier vindt u alle informatie over de resultaten en activiteiten van uw leerlingen binnen Denken over Dieren.

U krijgt de statistieken per klas te zien. Maakt u met meerdere klassen tegelijk gebruik van Denken over Dieren, dan zijn er dus van elke klas aparte statistieken beschikbaar.

In het taartdiagram ziet u de verdeling van uw leerlingen over de verschillende profielen. Vallen de leerlingen in uw klas voornamelijk onder het profiel 'Vriend van de dieren'? Of juist onder 'Heerser over de dieren'?

Onder de taartdiagram ziet u de namen van uw leerlingen staan, zoals ze die zelf hebben opgegeven tijdens registratie. Achter de naam ziet u de voortgang van de leerlingen, en het profiel dat ze *op dat moment* hebben binnen het programma. Hebben de leerlingen nog niet alle dilemma's doorlopen? Dan kan hun profiel nog veranderen!

Wilt u meer inzicht in de activiteiten van een bepaalde leerling, en inzien welke antwoorden hij of zij bij een bepaald dilemma heeft gegeven? Ook dat is mogelijk. Klik daarvoor op de naam van de leerling. U ziet dan welke antwoorden de leerlingen hebben gegeven bij de vragenlijst en bij het doorlopen van de dilemma's. Ook ziet u bij welk profiel ze op basis van het dilemma uitkomen, en of ze wel of niet gekozen hebben om hun profiel te veranderen op basis van de uitkomsten van het dilemma.

Via de statistieken kunt u controleren of de leerlingen inderdaad de dilemma's hebben doorlopen. Maar u kunt de resultaten van de leerlingen ook gebruiken voor verdere discussie in de klas. Dit lichten we in het volgende hoofdstuk verder toe.

Resultaten van Piet

Profiel

Vragenlijst

Vraag	Antwoord	Profiel
1	A	Gelijk aan de dieren
2	B	Heerser over de dieren
3	B	Vriend van de dieren
4	B	Vriend van de dieren
5	A	Vriend van de dieren
6	B	Gelijk aan de dieren
7	B	Gelijk aan de dieren
8	B	Vriend van de dieren
9	B	Gelijk aan de dieren
10	C	Vriend van de dieren
-		Vriend van de dieren

Dilemma's

Werkvormen voor de afsluitende les

Om de individuele resultaten van de leerlingen te bespreken kunt u kiezen voor een gezamenlijke afsluiting, in de vorm van een debat of presentatie.

Debat/discussie

Een afsluitende les in de vorm van een debat is een goede manier om de leerlingen op actieve wijze bezig te laten zijn met het vormen van hun mening en deze te uiten. Daarnaast leren ze om de mening van een ander te respecteren en zien ze in dat iedereen anders kan denken over een bepaald onderwerp.

Indeling

Deel de klas in op basis van de uiteindelijke dierenprofielen van de leerlingen. Er ontstaan dus waarschijnlijk vier groepen, één per profiel. U kunt ervoor kiezen om een aantal leerlingen niet mee te laten debatteren, maar in de jury plaats te laten nemen (zie *winnaar van het debat* op de volgende pagina).

Aan de hand van verschillende stellingen kunt u een discussie op gang brengen. Laat de leerlingen nadenken over de vraag hoe ze tot hun profiel komen. Met welke stellingen zijn ze het wel of juist niet eens en waarom?

Laat de leerlingen vanuit hun eigen standpunt en benadering nadenken over deze stellingen en debateren. U kunt zelf het debat leiden, of één of twee leerlingen als debatleider aanwijzen, die ervoor zorgen dat het debat ordelijk verloopt, iedereen de kans krijgt om zijn argumenten naar voren te brengen, etc.

Laat het debat rond een bepaalde stelling niet te lang doorlopen, en rond een stelling af wanneer er geen nieuwe argumenten meer worden aangedragen. Tien minuten is meestal voldoende om een stelling te behandelen en de meeste argumenten op tafel te krijgen. Rond per stelling af met een korte beschouwing. Welke argumenten en redematies voerden in het debat de boventoon? Welke argumenten waren inhoudelijk sterk? Welke waren minder sterk en waarom?

Stellingen

U kunt aan het begin van de les met de leerlingen klassikaal een aantal stellingen verzinnen, op basis van hun ervaringen met de dilemma's op de website. Het voordeel hiervan is dat de leerlingen extra betrokken raken bij het debat en bij hun eigen stellingen. U kunt ze bijvoorbeeld per 'profielgroep' twee of drie stellingen laten bedenken die ze presenteren aan de rest van de klas en onderbouwen. De anderen kunnen daarna reageren op de stellingen.

U kunt er ook voor kiezen om zelf de stellingen van tevoren vast te stellen, omdat u bijvoorbeeld meer tijd over wilt houden voor het debat zelf. We hebben hieronder een aantal suggesties neergezet voor stellingen, maar u kunt op basis van de dilemma's natuurlijk nog vele andere stellingen verzinnen.

Zorg er in ieder geval voor dat de stellingen duidelijk zijn, en niet voor verschillende interpretaties vatbaar zijn. Een goede stelling behandelt één onderwerp, niet meerdere, en sorteert niet voor op de argumenten van de debaters.

Een aantal voorbeelden van stellingen:

- Alle proeven op dieren moeten verboden worden.
- De rechten van het dier moeten opgenomen worden in de Nederlandse grondwet.
- De wet op de jacht moet versoepeld worden.
- Iedereen in Nederland moet minder vlees gaan eten.
- Het plezier van de eigenaar is belangrijker dan de gezondheid van een dier.
- Goedkoop, dieronvriendelijk vlees mag niet meer verkocht worden.
- De transportomstandigheden van dieren moeten verbeterd worden.

Winnaar van het debat

U kunt ervoor kiezen om zelf aan het einde van een les een groep als winnaar van het debat aan te wijzen. Maar u kunt er ook voor kiezen om vantevoren enkele leerlingen uit te kiezen die niet mee debatteren, maar de jury vormen. Wie wijzen zij als winnaar aan en waarom?

Kiest u voor de laatste optie, zorgt u er dan voor dat de juryleden hun rol serieus nemen, en de debaters beoordelen op inhoud en presentatie. Voorkom dat een winnaar wordt aangewezen op basis van het feit dat hun goede vrienden in de jury zitten.

Tips & trucs voor een goedlopend debat

- Laat de leerlingen vanuit hun persoonlijke overtuiging debatteren. Alleen dan zullen ze ook echt met overtuiging hun stellingen presenteren.
- Maak de leerlingen duidelijk dat debatteren een soort 'spel' is. Je valt elkaar aan op elkaars argumenten, niet op de persoon.
- Maak de leerlingen duidelijk dat ze respect voor elkaars mening moeten hebben.
- Laat de leerlingen een duidelijk verhaal vertellen. Laat ze overtuigend en eventueel met beeldspraak hun stellingen beargumenteren.
- Maak duidelijk dat humor een aangename ijsbreker is. Wanneer het publiek kan lachen, zullen ze je daarna ook sneller steunen in het debat.

Er zijn verschillende debathandleidingen op internet beschikbaar, waarmee u zich verder in debatteren met uw leerlingen kunt verdiepen. Een prima voorbeeld van het Nederlands Debat Instituut is te vinden op:

[www.debatinstituut.nl/images/stories/documenten/Debatboek VMBO D-bate.pdf](http://www.debatinstituut.nl/images/stories/documenten/Debatboek_VMBO_D-bate.pdf)

Presentaties

U kunt er ook voor kiezen om de leerlingen niet met elkaar in debat te laten gaan, maar ze presentaties te laten geven over hun eigen dierenpaspoort. Elke groep maakt de presentatie in Powerpoint, of een ander programma geschikt voor het maken van presentaties. Net als bij het debat deelt u de klas in groepen in. Elke groep presenteert in tien minuten het eigen dierenpaspoort. Ze besteden in de presentatie in ieder geval aandacht aan de volgende zaken:

- Wat is het dierenpaspoort van de groep? Leg uit waar je eigen groep voor staat.
- Kwam iedereen tijdens het doorlopen van de dilemma's steeds op hetzelfde paspoort uit? Of waren er veel verschillen?
- Kan de groep zich vinden in het eigen dierenpaspoort? Of voelden sommigen zich beter thuis bij een ander paspoort? Als dat zo is, waarom dan?
- Ben je door de dilemma's en dit paspoort anders over dieren gaan denken? Zo ja, wat is er veranderd?
- Als je één ding zou willen veranderen in de situatie van dieren in Nederland, wat zou dat dan zijn?

De leerlingen moeten ervoor zorgen dat iedereen in de groep een rol speelt in de presentatie of bij het maken ervan. Ze gebruiken alleen steekwoorden in de PowerPoint en vertellen de rest erbij tijdens de presentatie. Het is dus niet de bedoeling dat ze de tekst gewoon voorlezen. Ook kunnen ze de presentatie verlevendigen door het gebruik van een afbeelding van het dierenpaspoort en een aantal andere foto's of afbeeldingen, die ze via internet kunnen vinden.

U kunt de voorbereiding van de presentaties in een eerste les laten doen, en de presentaties in een tweede les, of u kunt de voorbereiding van de presentaties aan de groepen als huiswerk meegeven.

Extra's

Het tempo waarmee de leerlingen de dilemma's doorlopen kan sterk verschillen. De snelheid waarmee de leerlingen begrijpend lezen kan verschillen, maar ook zal de ene leerling zich waarschijnlijk verder in een bepaald vraagstuk verdiepen alvorens een keuze te maken dan de ander.

Snelle leerlingen kunt u uiteraard niet maar vier van de zes dilemma's laten uitwerken, maar vijf of zelfs zes dilemma's. Daarnaast zijn er nog enkele andere mogelijkheden op de website.

Leerlingen die snel met de dilemma's klaar zijn kunnen onder *extra informatie* aanvullende activiteiten vinden. Ze vinden hier extra informatie rond dierenwelzijn, maar ook mogelijkheden om zelf iets te ondernemen tegen dierenleed, en online spellen rond dieren en dierenwelzijn. De leerlingen vinden hier de volgende onderdelen:

1 Fun en spel

Hier vinden de leerlinge online spelletjes rond dieren en dierenwelzijn. Leuk om te doen, maar tegelijkertijd komen de leerlingen er door het spelen achter dat goede zorg voor dieren belangrijk is.

2 Meer informatie

Wanneer de leerlingen meer willen weten over de onderwerpen die in de dilemma's aan bod zijn gekomen, of zoeken ze meer informatie over dieren en dierenwelzijn in het algemeen, dan kunnen ze op verschillende informatieve websites terecht. Een selectie hiervan is onder dit onderdeel te vinden.

3 Kom in actie

Zijn leerlingen verontwaardigd of boos over de omstandigheden waaronder sommige dieren moeten leven? Gelukkig kunnen ze zelf iets doen. Dat kan natuurlijk in hun eigen leven, door diervriendelijke producten te kopen bijvoorbeeld, maar ook door petities of acties te ondersteunen via internet. Een aantal van deze initiatieven zijn hier te vinden.